

Na veivakasalataki kei na rogoci ni nanuma ena iTuvatuva ni kena Tarovi ka Vakalailaitaki na Leqa ni Veimauilavo 2025/26 ki na 2027/28

iVakamacala Taumada

Na ca ni veimauilavo e dua na leqa levu ni bula raraba ena noda itikotiko, vei ira tamata yadua, matavuvale kei na whānau. E rauta ni dua mai na lima na tamata e Niusiladi era sotava na leqa ena vuku ni nodra veimauilavo se dua tani tale.

Na leqa e vu mai na veimauilavo e sega ni tarai ira kece ena itikotiko, ia vakalevu ga vei na kai Māori, kai Pasifika, kai Esia, ra qai vakila vakalevu cake na leqa na itabagone mai vei ira eso tale.

E gadreva na Lawa ni Veimauilavo ni 2003 vua na Minisitiri ni Bula me dau veivakasalataki ka rogoci na nanuma me baleta e dua na iwalewale vakaturi, okati kina na veiqaravi me tarova se vakalailaitaka na leqa e vakavuna vei ira na tamata, whānau kei na vei itikotiko na veimauilavo. Me ikuri ni iwalewale vakaturi oqo, ena veivakasalataki ka rogoca na Minisitiri na veika me baleta na ivakacavacava lavaki vei ira dau qarava na veimauilavo me ra sauma na kena isau kei na kena cakacakataki.

E sa veivakasalataki ka rogoca tiko na nanuma na Minisitiri me baleta na iwalewale vakaturi me Tarova ka Vakalailaitaka na Leqa ni Veimauilavo 2025/26 ki na 2027/28.

Oqo e dua na gaunisala e rawa ni o vakaraitaka kina na nomu nanuma me baleta na iwalewale vakaturi vou (na veika eda na rawata), kei na ilavelave taumada ni ituvatuva ni kena vakailavotaki kei na ivakacavacava lavaki (ena vakailavotaki vakacava).

Na itukutuku e rogoci lesu mai na veivakasalataki kei na rogoci ni nanuma e na vakau ki na Matabose ni Veimauilavo me na qai qarava vakataki koya na nona veivakasalataki kei na rogoci ni nanuma kei na veika me vakatura ki na Matanitu me tiki ni iwasesewase tarava ni sasaga oqo. Ena tekivutaki ena 1 Julai 2025 na iwalewale vou kei na ivakacavacava lavaki.

Na iwalewale vou oqo ena tara cake ena dela ni iwalewale sa oti me tarova ka vakalailaitaka na leqa ni veimauilavo me sala vata kei na takete ni Matanitu me baleta na bula kei na veika me vakaliuci e na veiqaravi ni mate ni vakasama kei na veivakabobulataki ena ruku ni takete levu me baleta na balavu ni bula ni tamata e Niusiladi kei na ivakatagedegede ni bula e sega ni vakaleqai mai na veimauilavo.

Na iwalewale ena vakabibitaki ena loma ni tolu na yabaki ka tarava me vakarawarawataki na veiqaravi me tarova na leqa ni veimauilavo, na soli ni veivuke totolo, kei na veiqaravi vinaka

me soli vei ira era rawa ni vakaleqai ena veimauilavo ka vaka kina na kena vakalevutaki cake na veiqaraviravi ni tabana e veiqaravi ena leqa ni veimauilavo – veiqaravi vakavuniwai kei na veiliutaki vaka-itaba vata.

Na iTuvatuva ni veika me qaravi (na veika eda na rawata)

Na ilavelave ni iwalewale taumada e vakaraitaka na veika e vakabibitaka na Matanitu me baleta na mate ni vakasama kei na bobula ena so na ka. Na veika oqo e vakabibitaki me baleta na leqa ni veimauilavo:

- vakarawarawataka na veivuke ni veitokoni me baleta na leqa ni veimauilavo
- vakalevutaka na iwiliwili ni tamata cakacaka ena leqa ni veimauilavo
- vakabibitaka na vakaliuci ni kena tarovi kei na veivuke totolo ena leqa ni veimauilavo
- vakavinakataka cake na mana ni veitokoni ena leqa ni veimauilavo.

Na veika e vakaliuci oqo e na vakavuna na kena tokoni na veivuke vei ira era vakaleqai vakalevu ena veimauilavo:

- E tiko e dua na ivakarau ni veiqaravi kei na veitokoni taucoko me tarova ka vakalailaitaka na leqa ni veimauilavo – mai na itatarovi ki na veitokoni ni kenadau.
- Na ivakarau ni veimaliwai kei na itovo vakavanua e tarova ka vakalailaitaka na leqa ni veimauilavo.
- Veiliutaki vinaka kei na ivakarau ni kena cakacakataki na ivakarau ni itatarovi kei na vakatulewa e voleka sara ena itikotiko raraba.
- E tiko e dua na ivakarau e vakanamata vei ira e rawa ni vakaleqai ena veimauilavo.

iTuvatuva ni veiqaravi (na sala eda na rawata kina)

Na iTuvatuva ni Veiqaravi ena vakarautaka na kena sema na veiqaravi ni tabana ni bula ena kena tokoni vinaka ena vakadidike kei na kena dikevi lesu.

Na ivola ni veivakasalataki kei na rogoci ni nanuma e okati kina na ilavelave taumada ni ituvatuva ni veiqaravi ni tolu na yabaki vaka kina na matailalai ni kena isau kei na ituvatuva ni isau ni veiqaravi ena loma ni tolu na yabaki ka tarava.

E tara cake na ituvatuva ni kena isau mai na uto ni veiqaravi ena gauna oqo ka vakanamata ki na:

- Vakalevutaki cake ni kena rawati ena kena vakarabailevutaki na veiqaravi vakavuniwai, ena ivakarau ruarua ni mataqali veiqaravi/iwiliwili ni lewenivanua era qaravi (me kena ivakaraitaki, ikuri ni veitokoni qaqaco vinaka) kei na vanua (vakacuruma eso na vanua e sega kina na veiqaravi e matanavotu ena gauna oqo).
- Vakalevutaka na iwiliwili ni tamata cakacaka ena nodra tokoni na tamata cakacaka vou kei na nodra maroroi o ira era sa tiko rawa (me baleti ira ruarua na iwase ni tamata cakacaka vaka-itaba vata kei ira era cakacaka vakavuniwai).
- Tarovi ni leqa kei na veiqaravi taumada ena kena vakayacori e vuqa na sasaga ni vakatetei ni itukutuku ni bula vakaitikotiko.

- Vakatorocaketaki ni mana ni veiqaravi ena kena digitaki e dua na vanua ni vakadidike kei na kena dikevi na cakacaka, okati kina na vakadidike ni veiqaravi vakavuniwai kece sara kei na kena dikevi lesu ni iTuvatuva vakataki koya.

Na ituvatuva ni veiqaravi e okati kina na kena cakacakataki vakailavo ena rauta ni \$87.718 na milioni ena loma ni tolu na yabaki. Oya e tubucake ena \$11.595 na milioni mai na esitimeti ena gauna oqo ka okati kina na kena vakayagataki e rauta ni \$3.412 na milioni e nanumi ni na sega ni vakayagataki mai na ituvatuva ena gauna oqo.

Mai na ikuri ni ilavo oqo, e rauta ni veimama ena baleta na veiqaravi vou kei na itatarovi ena vuku ni veisau vou ena veimaulavo (me vaka na vakatorocaketaki ni veiqaravi, vakatorocaketaki ni tamata cakacaka kei na vakuai na veimaulavo ena initaneti) kei na veimama ena sau ni vuqa na veiqaravi kei na veika bibi (okati kina na vakarabailevutaki ni veiqaravi kei na icolacola ni isau ni tamata cakacaka).

iVakaleleka ni ituvatuva ni veiqaravi kei na esitimeti me tarova ka vakalailaitaka na leqa ni veimaulavo (ena milioni na \$ – GST vakatabakidua), 2025/26 ki na 2027/28

Vakaliuci	2025/26	2026/27	2027/28	Kena isoqoni
Vakarawarawataka na soli ni veivuke ni veitokoni me baleta na leqa ni veimaulavo	11.258	12.023	12.588	35.868
Vakalevutaka na iwiliwili ni tamata cakacaka ena leqa ni veimaulavo	1.154	1.504	1.499	4.156
Vakabibitaka na vakaliuci ni kena tarovi kei na veivuke totolo ena leqa ni veimaulavo	10.082	10.049	10.556	30.687
Vakavinakataka cake na mana ni veitokoni ena leqa ni veimaulavo	3.789	3.654	2.604	10.047
Kedra isau na veitabana ni veiqaravi	2.181	2.475	2.302	6.958
Kena isoqoni	28.464	29.705	29.549	87.718

Me kilai: Na isoqoni ilavo ni Esitimeti ena sega beka ni vu mai na kena isoqoni lekaleka.

Na ivakacavacava ni veimaulavo (ena saumi vakacava)

Na ilavo me saumi kina na cakacaka taucoko me tarova se vakalailaitaka na leqa ni veimaulavo e lako mai na ivakacavacava lavaki – na sausaumi e lako mai na va na mataqali veimaulavo (o ira na cicivaka na misini ni veimaulavo ka sega ni kasino (pokies), kasino, TAB NZ kei na Lotto NZ).

Na ivakacavacava lavaki e yavutaki mai na kena ivakarau e tiko ena lawa ni Veimauilavo ni 2003 me ra sauma na veitabana yadua.

Na kena ivakarau oqo e vakasamataki kina na levu ni veika era vakayalia na dauqito ena veitabana yadua (ilavo vakayagataki) kei na levu ni tamata era vakayagataka na veiqaravi (ivakaraitaki), ka cakacakataka e dua na ivakarau ni vakacavacava lavaki me baleta na va na tabana yadua. E dau dikevi lesu ena vei ya tolu na yabaki na ivakacavacava lavaki me salavata kei na vakatorocaketaki ni iTuvatuva vou. Na gauna tarava ni ivakacavacava lavaki mai na 1 Julai 2025 ki na 30 June 2028.

E vakasamataki ena ivola ni veivakasalataki kei na rogoci ni nanuma e va na mataqali idusidusi me vakadeitaki kina na ivakacavacava lavaki me saumi ena veitabana yadua. Na ivakacavacava lavaki e vakaturi me baleta na veitabana ni veimauilavo yadua, vakavo na TAB NZ, ena levu cake ena vuku ni yavu e cakacakataka kina me baleta na 2025/26 ki na 2027/28 ni vakatauvatani kei na gauna ni vakacavacava lavaki oqo. E levu duadua e ra sauma ena veimataqali ivakacavacava lavaki o ira na itaukei ni misini ni veimauilavo ka sega ni Kasino

Na sala mo tukuna kina na nomu nanuma

E gadreva na Matanitu kei na Minisitiri ni bula me rogoca na nomu nanuma.

E sa ka bibi na nomu nanuma ka na vakaraitaka ki na iotioti ni iTuvatuva me Tarova ka Vakalailaitaka na Leqa ni Veimauilavo ena 2025/26 ki na 2027/28.

Keitou via kila kevaka o nanuma ni da sa vakanamata tiko ki na veika dodonu se keitou calata eso na ka.

Eso na taro o na gadreva beka mo sauma ena nomu vakasama o vakaraitaka:

- O duavata li kei na veika e vakanamata kina na ituvatuva? Kevaka e sega, na cava na vuna?
- O duavata li kei na veika e vakabibitaki ena ituvatuva ni veiqaravi? Kevaka e sega, na cava na vuna?
- E tiko beka e dua na nomu vakasama me baleta na ivakacavacava lavaki ni veimauilavo?
- E tiko beka eso tale na nomu vakasama me baleta na ilavelave taumada ni ituvatuva se na leqa ni veimauilavo raraba?

E rawa ni kunei na ivolatukutuku taucoko ni veivakasalataki kei na rogoci ni nanuma ena website ni Minisitiri ni Bula ena tabana e baleta na iTuvatuva me Tarovi ka Vakalailaitaki kina na Leqa ni Veimauilavo.

Ena sogo tiko ena 6 ni Okotova 2024 na veivakasalataki kei na rogoci ni nanuma.

E rawa ni o vakaraitaka na nomu nanuma ena:

- vakauta na nomu nanuma ena initaneti ena <https://consult.health.govt.nz>
- mo tiko ena bose ni veivakasalataki kei na rogoci ni nanuma – na itukutuku matailalai ni bose ena vakaraitaki ena <https://consult.health.govt.nz>
- vakauta na nomu nanuma ena imeli ki na gamblingharm@health.govt.nz.